

Bechyně

Přírodně chráněná bechyňská ostrožna, vytrvající plošinu vysoko nad soutokem řeky Lužnice a říčky Šimuně, byla vhodným místem pro vybudování sídla, z něhož bylo možno kontrolovat řeku, spravovat široké okolí a zároveň s nevelkými náklady zajišťovat svoji bezpečnost. To si uvědomovali lidé již v pravěku.

Dosud nejstarší jednoznačné doklady o osídlení tohoto prostoru máme z období, vzdáleného od současnosti více než tři a půl tisíce let, kdy zde bylo na sklonku starší doby bronzové vybudováno výšinné opevněné sídliště věteřovské kultury (ca 1800–1600 př. n. l.). Jeho centrum se nacházelo v prostoru dnešního zámku. O mnoho set let později – v době železné – byl ostroh vybrán k trvalějšímu osídlení dokonce několikarát. Nejprve zde byla ve starší době železné (tzv. hadistatské období, ca 6.–5. st. př. n. l.) založena v jihovýchodní části dnešního náměstí osada menšího rozsahu, k zasedání proměně ale došlo v následující mladší době železné (tzv. latén, ca od 2. st. př. n. l.), kdy byl ostroh vybrán kelty jako mocenské, správní a hospodářské centrum. Vedle sídelního jádra v prostoru dnešního zámku obsáhlo celé historické jádro současného města (tj. od zámku až k hradbám). Plošný rozsah i opevnění sídliště na přístupné severní straně pomocí příkopů a dalších fortifikačních prvků ukazují na to, že se mohlo jednat o jedno z nejvýznamnějších jihočeských keltských center – oppidum.

Po opuštění sídliště, k němuž došlo někdy kolem přelomu letopočtu, nebyla bechyňská ostrožna dlouhou dobu trvalěji osídlena. Až v 8. či 9. století našeho letopočtu si ji vybrali za své sídelní místo Slované. Založili zde hradiště, které zanedlouho spravovalo rozlehlou oblast, zvanou podle něho „provincia Bechin“. Sídliště zde rovněž církevní spádová – arciděkanství. V téže době stál na předhradí románský kostel sv. Jiří. Ve 2. pol. 13. století nechal v nejnižší části ostrožny postavit hrad král Přemysl Otakar II., nad východním svahem nad Lužnicí se vypínal areál minoritského kláštera a na dnešním náměstí stál děkanský kostel. Třítní osada na předhradí byla patrně roku 1323 králem Janem Lucemburským povýšena na město, nově vyměřena a opevněna. Ve středověku a novověku vystřídala Bechyně několik majitelů, patřili k nim především Šternberkové, Švamberkové, páni z Lažan, Rožmberkové a naposledy Paarové.

Město bylo těžce poničeno během husitských válek a později za války třicetileté. Přestavby jednotlivých domů a další stavební akce ve veřejném zájmu se odrazily v celkovém vzhledu města, které se rozrůstalo především severním směrem. V 18. století se v Bechyni začalo rozvíjet lazeňství a na středověkou tradici navázala moderní keramická výroba. Důležitými mezníky v rozvoji města byly vybudování elektrifikované železniční trati z Tábora (1903), překlenutí lužnického údolí smělým železobetonovým mostem (1928) a výstavba nedalekého vojenského letiště (50. léta). Od 90. let 20. století dochází k významným opravám a rekonstrukcím zejména v historickém jádru města.

Navštivte věž kostela sv. Matěje s výhledem na město a fotografeňte z archeologického výzkumu náměstí.

- I. Polozemnice
- II. Polozemnice
- III. Polozemnice
- IV. Pec
- V. Dvojitý příkop
- VI. Cisterna
- VII. Pravěký objekt
- VIII. Cisterna
- IX. Jámy po kůlech
- X. Polozemnice
- XI. Polozemnice
- XII. Polozemnice
- XIII. Prostor původního městského hřbitova
- XIV. Zdielad Vretenovitého schodiště
- XV. Studna

Archeologická zastavení na náměstí v Bechyni

HUSITSKÉ MUZEUM
V TÁBOŘE

Jihočeský kraj

Podpořeno grantovým programem Jihočeského kraje „Žijeme v památkách“.

I. Polozemnice, mladší doba železná

(latěn – keltové, 2.-1. stol. př. n. l.)

Do skalního podlaží částečně zahloubený obytný objekt. Zanikl požárem, o čemž svědčí zbytky spálených dřevěných konstrukcí. Na podlaže byla nalezena ohněm částečně poškozená nádoba, vyrobená z hlíny se silnou příměsí tuhy, zdobená svíslými ryhami (hrbenováním).

II. Polozemnice, vrcholný středověk

(13./14. století)

Obytný objekt, výrazně zahloubený do zvětřalého skalního podlaží. V záspy bylo nalezeno množství keramických zlomků a zvláštějící kosti, zvláštějící pozornost zasluhuje torzo koflíku opatřeného na povrchu červenou engobou a části skleněného pohárku, které dokládají vzájemnější obchodní kontakty i vyšší životní úroveň majitele.

III. Polozemnice, mladší doba železná

(latěn – keltové, 2.-1. stol. př. n. l.)

Obytná chata částečně zahloubená do podlaží. Uprostřed protlýchých kraších stěn byly odkryty kúlové jámy, ve kterých původně stály sloupy, nesoucí sedlovou střechu. V interiéru chaty bylo nalezeno množství keramických zlomků i několik větších torz nádob, vyrobených jak jednoduchou nálepkovou technikou, tak i kvalitně řemeslně na hrncářském kruhu. Archeologové zde rovněž našli drobné přepálené části bronzových předmětů, které mohou dokládat zpracování barevných kovů v objektu či jeho okolí.

IV. Pec, střední doba hradistní

(Slovani, 9.-10. století)

Velmi dobře dochovaná pec protáhlého tvaru, skládající se z předpecevní jámy, sloužící k obsluze zařízení, a vlastní pece, roubené po obvodu menšími kameny. Sloužila k přípravě potravy, pravděpodobně chleba či plackek.

V. Dvojitý příkop, mladší doba železná

(latěn – keltové, 2.-1. stol. př. n. l.)

Dvojitý příkop vytesaný do většího skalního podlaží v mírném oblouku přetíná bechyňskou ostrožnu východo – západním směrem a tvoří první bezpečně známý opevňovací prvek keltského regionálního mocenského centra v místě dnešní

Bechyňe. Dochovaná šířka dosahuje až 6 metrů, hloubka se pohybuje od 1 do 2 metrů. Jižně od příkopů můžeme předpokládat val či podobnou část opevnění, po jejích existenci se ovšem nedochovály žádné stopy. Neznámé jsou rovněž poloha a vzhled vstupní brány. Příkopy byly patrně a částečně i využité Slovany ve střední době hradistní, k jejich úplnému dosypání došlo v období vrcholného a pozdního středověku.

VI. Cisterna, raný novověk (?)

Roubený kruhový rezervoár na vodu nejistého stáří. Zасыпан byl pravděpodobně na počátku 19. století.

VII. Praveký objekt, starší doba železná

(halštát 8.-5. stol. př. n. l.)

Rozsáhlý výrazně zahloubený objekt nejisté funkce. Může se jednat o uměle prohloubenou přírodní sníženinu, užívanou jako nádrž k zachycování povrchové vody. Ze spodní halštátské vrstvy pochází mimo mnoha dalších náleží i hliněné závaží, torzo zdobené nádobou a odšitéjící křemenných valounů. Z horních vrstev byla získána i keramika latěnská a rané středověká.

VIII. Cisterna, vrcholný/pozdní středověk (15. století)

Do skalního podlaží vysekána obdélná nádrž na jímání povrchové vody. Ze záspy objektu pochází vrcholné i pozdní středověká keramika a rovněž drobná stříbrná mince z poloviny 15. století (penz se lvem).

IX. Jámy po kúlech, doba železná (mladší?)

Do podlaží vhloubené jámy pro ukovnění kúlu, které tvořily nározi rozsáhlejší nadzemní stavby. V jámách se nedochovával jednoznačně datovatelný nálezy materiál, můžeme však důvodně předpokládat, že stavba byla součástí vnitřní zástavby keltského opevněného sídliště.

X. Polozemnice, mladší doba železná

(latěn – keltové, 2.-1. stol. př. n. l.)

Další z obytných chat zapuštěných částečně do podlaží. Uprostřed jedné ze tří dochovaných stěn (východní) byla vhloubena kúlová jáma pro vyzvězení kúlu, nesoucího sedlovou střechu. V objektu bylo mimo jiné nalezeno torzo menšího tuhového hrnce s typickými svíslými ryhami (hrbenováním).

XI. Polozemnice, vrcholný středověk (13./14. století)

Rozněrný, hluboce do podlaží zahloubený objekt téměř čtvercového půdorysu z doby přerodu třetí osady v město. Ze záspy pochází výrazný soubor vrcholně středověké keramiky, zajímavé jsou rovněž kusy struskovité hmoty, které mohou dokládat práci s kovem (hutnění rudy či kovářské řemeslo). Objekt vzhledem k exponované poloze poblíž děkanského kostela mohl souviset s církvevní správou či jeho výstavbou.

XII. Polozemnice, vrcholný středověk (13./14. století)

Druhý výrazně zahloubený objekt v blízkosti děkanského kostela s neuplně dochovaným půdorysem. Zachytil se podřítilo vstup se stupínky, ze záspy pochází menší soubor keramiky. Opět se nabízí funkční souvislost s církvevní správou či jejím zázemím.

XIII. Prostor původního městského hřbitova, středověk – raný novověk (? – 18. stol.)

Kolem děkanského kostela vznikl patrně brzy po jeho dokončení městský hřbitov. Na jeho zbytky (hrbové jámy s kosterními pozůstatky) naráželi archeologové od 90. let 20. století při dohledech výkopových prací kolem kostela. V roce 2011 při plošných skryvkách byla získána menší kolekce pohřebních bronzových a měděných křížků a svařích medailonů ze 16.-17. století. Hřbitov zanikl patrně ve 2. pol. 17. století, kdy severně od městské hrady byl založen nový s hřbitovní kaplí sv. Michala.

XIV. Základ vřetenovitého schodiště, pozdní středověk – raný novověk (před r. 1602)

Půlkruhový základ nalezený v místě připojení věže k závěru kostela, je pozůstatek vřetenovitého schodiště, vedoucího na horní patro původní, oproti dnešnímu stavu snížené věže. Základ porušil několik starších hrobů. Vřetenovité schodiště je patrné i na nejstarším známém vyobrazení Bechyňe z roku 1602 od J. Willenberga.

XV. Studna, 19. století

Roubená studna z poloviny 19. století, využívaná později jako zdroj vody pro kašnu v parku. Byla zakryta děleným kamenným poklopem, na němž je dodnes patrné ukotvení původní pumpy.

